

Advies Archeologische Monumentenzorg 2021-nr. 313

Beoordeling van een archeologisch rapport

Bevoegd gezag: Gemeente Bergeijk
Dhr. J. van Deijck
Postbus 10.000
5570 GA Bergeijk

Datum: 15-12-2021

Locatie: Schoolstraat 25 te Riethoven (gemeente Bergeijk)

Project: *Riethoven, Schoolstraat 25, Gemeente Bergeijk (NB). Een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase (= Transect-rapport 3720), auteur: J. Rap, concept 1.1 d.d. 8-11-2021.*

Van: Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)
Postbus 8035, 5601 KA Eindhoven
Wal 28, Eindhoven
Mevr. drs. Ria Berkvens
Tel. 088-3690638
E-mail: R.Berkvens@odzob.nl

Inleiding

In november 2021 heeft Transect in opdracht van Tritium Advies een archeologisch vooronderzoek, bestaande uit een bureaustudie en een verkennend booronderzoek, uitgevoerd in het plangebied Schoolstraat 25 te Riethoven. De aanleiding voor het onderzoek werd gevormd door een voorgenomen bestemmingsplanwijziging om in de toekomst de bouw van twee woningen mogelijk te maken. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 800 m². In de plannen zoals deze bekend zijn ten tijde van onderhavig onderzoek zal circa 330 m² aan nieuwbouw worden gerealiseerd. Er wordt van uit gegaan dat rondom de nieuwbouw ook werkzaamheden plaats zullen moeten vinden in het kader van aanleg van kabels, leidingen en tuinaanleg.

Het plangebied heeft op de gemeentelijke archeologische beleidskaart een hoge archeologische verwachting. Dit betekent dat hier zonder archeologisch onderzoek geen bodemroerende werkzaamheden zijn toegestaan die een oppervlakte hebben groter dan 500 m² en die dieper reiken dan 50 cm -Mv.

Het doel van het bureauonderzoek was het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting, terwijl het inventariserende veldonderzoek door middel van verkennende boringen als oogmerk had het controleren en verfijnen van die archeologische verwachting. Op basis van de uitkomsten kan de gemeente in beginsel een beslissing nemen over de behoudenswaardigheid van archeologische resten binnen het plangebied en eventueel overgaan tot maatregelen voor behoud *in situ* of het veiligstellen van de archeologische informatie door middel van vervolgonderzoek.

Samenvatting van het rapport

Onderzoekskader RO: omgevingsvergunning, bestemmingsplanwijziging
Grootte plangebied: ca. 800 m²
Onderzoekperiode: november 2021
Opdrachtgever: Tritium Advies
Opdrachtnemer: Transect b.v.

Landschappelijk gezien ligt het plangebied op een brede hoge dekzandrug met op circa 700 m ten zuiden van het plangebied een dalvormige laagte met het beekdal van de Heiereindse Loop. Volgens de bodemkaart komen in het plangebied hoge zwarte enkeerdgronden in matig siltig fijn zand voor. In het dekzand onder het plaggendeck kunnen de oorspronkelijke inspoelingslagen van een vorstvaaggrond en zelfs eventuele archeologische vindplaatsen nog grotendeels of volledig intact aanwezig zijn.

Het plangebied valt niet binnen een terrein van archeologisch waarde. In het plangebied zelf heeft ook niet eerder archeologisch onderzoek plaatsgevonden en zijn geen vondstmeldingen bekend. In Archis3 zijn rondom het plangebied wel enkele archeologische onderzoeken uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de omgeving gunstig was voor bewoning. Zo zijn sporen van begravingen uit de periode Laat Neolithicum – Midden Bronstijd en uit de Vroege Middeleeuwen (Merovingische periode) aangetroffen. Vondstmeldingen in de omgeving laten ook zien dat het gebied ook in gebruik was gedurende de Romeinse Tijd. De dichtstbijzijnde vindplaats ligt op ongeveer 180 m ten oosten van het plangebied. Hier is tijdens een opgraving in 1972 een waterput uit de Romeinse Tijd aangetroffen.

Op de kadastrale Minuut uit 1811-1832 is te zien dat het plangebied aan het begin van de 19e eeuw in een gebied met zowel blok- als strookvormige percelen lag. Het plangebied maakt deel uit van het akkergebied dat bekend staat als de Galbergen. Het plangebied was in die tijd onbebouwd. Ook in de directe omgeving van het plangebied is geen bebouwing zichtbaar. De kern van het dorp Riethoven bevindt zich op dat moment op circa 250 m ten zuiden van het plangebied. Sindsdien is het plangebied onbebouwd gebleven. De woningen ten noorden en ten zuiden van het plangebied zijn tot stand gekomen in 1950 en 1923.

Ondanks dat tot op heden geen vondsten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum bekend zijn uit de directe omgeving van het plangebied, kunnen resten uit deze periode wel in het plangebied aanwezig zijn vanwege de gunstige ligging op een dekzandwelling. In de omgeving van het plangebied zijn verder vindplaatsen bekend uit de periode vanaf het Neolithicum. Daarom heeft het plangebied een hoge verwachting op de aanwezigheid van archeologische resten uit het Neolithicum tot en met de Late Middeleeuwen. Voor de periode Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd geldt een hoge verwachting op het aantreffen sporen van landgebruik en terreininrichting, maar een lage verwachting op het aantreffen van sporen van nederzettingsterreinen. Archeologische resten uit de periode Laat-Paleolithicum tot en met de Late Middeleeuwen worden verwacht in de top van het dekzand. De exacte diepteligging van de top van het dekzand is niet bekend, maar gebaseerd op onderzoeken uit de omgeving kan deze top zich op ongeveer 60-80 cm -Mv bevinden.

Bij het booronderzoek zijn verspreid over het plangebied vijf boringen gezet tot een diepte van maximaal 150 cm -mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. De top van het dekzand is aangetroffen vanaf een diepte van 80-100 cm -Mv. In het dekzand is sprake van een slecht ontwikkelde BC-horizont of een akker- of cultuurlaag. Op basis van uitsluitend de boringen is dit onderscheid niet te maken. De C-horizont van het dekzand is aangetroffen vanaf 110-130 cm -Mv (26,6-26,9 m +NAP).

Tijdens het veldonderzoek is vastgesteld dat het plangebied inderdaad op een dekzandwelling gelegen is en dat de bodemopbouw intact is. Daarom is de hoge verwachting op de aanwezigheid van resten uit het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd te handhaven. Aangezien het ontbreekt aan volledig intacte B-horizonten in het dekzand is wel een lage verwachting op de aanwezigheid van intacte vondstconcentraties uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum vast te stellen. Archeologische resten kunnen worden aangetroffen vanaf een diepte van 80-100 cm -Mv (26,9-27,1 m +NAP). Mocht het niet mogelijk zijn om bodemingrepen te beperken tot maximaal 50 cm onder maaiveld, dan adviseert Transect om voorafgaand aan de voorgenomen ingrepen in het plangebied een archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven uit te voeren.

Beoordeling

Het rapport voldoet aan de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Het is duidelijk dat aan het plangebied in het algemeen een hoge archeologische verwachting kan worden toegekend. Dit blijkt ook uit diverse vindplaatsen in de bredere omgeving van het plangebied. De archeologische verwachting voor het nu voorliggende plangebied geldt met name voor vindplaatsen vanaf de late prehistorie tot en met de volle middeleeuwen. De kans op archeologische resten is, bij de geplande omvang van de ingrepen voor de nieuwbouw (minder dan 500 m²), dan echter klein, omdat vindplaatsen uit deze perioden redelijk van grote omvang zijn. De kans op waardevolle archeologie ofwel kenniswinst is daarmee gering. Wel bestaat de kans op het aansnijden van flarden van vindplaatsen zoals een deel van een huisplattegrond of een afvalkuil. Vanwege deze geringe kans op archeologische waarden kunnen we ons niet vinden in het advies tot vervolgonderzoek, zie hieronder.

Selectieadvies

Met dit rapport is de archeologische verwachtingswaarde in voldoende mate aangetoond. Uit het archeologisch onderzoek blijkt dat het plangebied gelegen is in een oud akkergebied boven op een dekzandrug. Voor het gebied geldt in principe een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de late prehistorie tot en met volle middeleeuwen. Omdat de omvang van de geplande bodemingrepen echter beperkt is (< 500 m²), is de verwachting dat eventuele archeologische resten en/of vindplaatsen gefragmenteerd zijn. De meerwaarde aan kennis die een professioneel archeologisch onderzoek zou kunnen opleveren, lijkt daarom niet op te wegen tegen de kosten die samenhangen met een archeologisch onderzoek. Een archeologisch onderzoek door een erkend opgravingsbedrijf op basis van een door de gemeente geaccordeerd Programma van Eisen achten wij in dit geval dan ook niet noodzakelijk. Wel is er een kans op het aantreffen van losse archeologische vondsten en grondsporen uit met name de late prehistorie tot en met volle middeleeuwen.

Wij adviseren daarom om in de te verlenen omgevingsvergunning de volgende voorwaarde op te nemen:

De start van het ontgraven van de bouwputten dient minstens een week van tevoren gemeld te worden bij de ODZOB (Ria Berkvens, R.Berkvens@odzob.nl / tel. 06-15829049). Zij zal zorgen dat het graafwerk waargenomen wordt door vrijwilligers die aangesloten zijn bij de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland (AVKP). Deze vrijwilligers zullen bij het uitgraven waarnemingen verrichten om te controleren of er wel of geen archeologische vondsten aanwezig zijn. Dit veroorzaakt geen vertraging voor uw civiele werkzaamheden!

Tijdens deze archeologische inspectie kunnen de volgende werkzaamheden worden verricht:

- *Het inspecteren van de graafvlakken, waarbij gelet wordt op aardewerkscherven, voorwerpen van steen, metaal, organische resten en grondsporen.*
- *Het inspecteren van het graafvlak met behulp van een metaaldetector.*
- *Verzamelen van vondstmateriaal, zo mogelijk per spooreenheid.*

Eventuele vondsten zullen als archismelding worden geregistreerd bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (Erfgoedwet 2016, artikel 5.4 en 5.5).

Omdat de aanwezigheid van archeologische resten nooit geheel kunnen worden uitgesloten op basis van het uitgevoerde onderzoek, blijft de wettelijke meldingsplicht (op basis van de Erfgoedwet 2016) ten aanzien van archeologische vondsten gelden. Dit betekent dat als tijdens toekomstige grondwerkzaamheden toch belangwekkende archeologische vondsten en structuren worden aangetroffen, dat men dit zo spoedig mogelijk dient te melden bij de gemeente Bergeijk.